KLÍČOVÉ TÉMA[1]
Článek 5
Pojem zbavení svobody

(Naposledy aktualizováno: 31/08/2025)

Úvod

Ustanovení čl. 5 odst. 1 Úmluvy zaručuje právo na „svobodu osoby" v „klasickém smyslu", tj. fyzickou svobodu osoby. Jeho cílem je zajistit, aby nikdo nebyl svévolně zbaven svobody (*Engel a ostatní proti Nizozemsku*, 1976, § 58, CZE; *Khlaifia a ostatní proti Itálii* [velký senát], 2016, § 64, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 133). Zbavení svobody se neomezuje pouze na zadržení policií nebo zadržování v rukou úřadů, ale může mít řadu dalších podob: toto klíčové téma zkoumá použitelnost článku 5 na tyto další podoby zbavení svobody, které se v judikatuře vyskytly.

Zásady vyplývající ze současné judikatury

Obecně:

Zbavení svobody má autonomní význam: klasifikace nebo nedostatek klasifikace skutkového stavu ze strany státu nemůže rozhodujícím způsobem ovlivnit závěr Soudu ohledně existence zbavení svobody (*Creangă proti Rumunsku* [velký senát], 2012, § 92. Viz též *Khlafia a ostatní proti Itálii* [velký senát], 2016, § 71, CZE).

Ustanovení čl. 5 odst. 1 se netýká pouhého omezení svobody pohybu (*Engel a ostatní proti Nizozemsku*, 1976, § 58, CZE), které je upraveno v článku 2 Protokolu č. 4, pokud jde o osoby, které se nacházejí na území státu oprávněně. Rozdíl mezi zbavením a omezením svobody spočívá v míře nebo intenzitě, nikoli v povaze nebo podstatě (*De Tommaso proti Itálii* [velký senát], 2017, § 80, CZE); *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 212, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 134).

Pro určení, zda byla osoba „zbavena svobody" ve smyslu článku 5, je třeba vycházet z její konkrétní situace a zohlednit celou řadu kritérií jako je druh, trvání, účinky a způsob provedení daného opatření (*Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 212, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 134). Pokud se jedná o několik opatření, musí být posuzovány v souhrnu a v kombinaci (*De Tommaso proti Itálii* [velký senát], 2017, § 80, CZE).

Požadavek na zohlednění „druhu" a „způsobu provedení" daného opatření umožňuje Soudu zohlednit specifické souvislosti a okolnosti týkající se jiných druhů omezení, než je uvěznění v cele. Důležitým faktorem jsou totiž souvislosti, za nichž je opatření přijímáno, neboť v moderní společnosti běžně dochází k situacím, kdy může být veřejnost vyzvána, aby v zájmu obecného blaha snášela omezení svobody pohybu nebo osobní svobody (*De Tommaso proti Itálii* [velký senát], 2017, § 81, CZE; *Nada proti*

[1] Vypracováno kanceláří Soudu. Pro Soud není závazné.

Původní text je použit se souhlasem Rady Evropy a Evropského soudu pro lidská práva. Tento překlad, včetně doplnění odkazů na české překlady rozhodnutí nebo jejich shrnutí, byl pořízen Ministerstvem spravedlnosti České republiky na základě dohody s Radou Evropy a Evropským soudem pro lidská práva a je výhradní odpovědností Ministerstva spravedlnosti České republiky.

Norway grants

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Švýcarsku [velký senát], 2012, § 226; *Terheş proti Rumunsku* (rozhodnutí), 2021, § 36).

Odlišení od práva na svobodu pohybu (žadatelé o azyl):

Při rozlišování mezi omezením svobody pohybu a zbavením svobody v souvislosti se situací žadatelů o azyl je třeba s ohledem na současné podmínky a výzvy zaujmout praktický a realistický přístup. Je důležité uznat právo států, s výhradou jejich mezinárodních závazků, kontrolovat své hranice a přijímat opatření proti cizincům, kteří obcházejí pravidla v oblasti přistěhovalectví (*Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 213, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 135).

Při určování rozdílu mezi omezením svobody pohybu a zbavením svobody v souvislosti se zajištěním cizinců v tranzitních zónách letišť a přijímacích střediscích za účelem jejich identifikace a registrace lze kritéria, která Soud zohledňuje, shrnout takto:

- i) konkrétní situace stěžovatelů a jejich možnost volby,
- ii) použitelný právní režim příslušné země a jeho účel,
- iii) příslušná doba trvání opatření, zejména s ohledem na účel a procesní ochranu, které se stěžovatelům dostává, a
- iv) povaha a míra skutečných omezení, která jsou stěžovatelům uložena nebo která pociťují (*Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 217, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 138).

Pokud jde o druhé a třetí kritérium: povolení ke vstupu může být podmíněno splněním příslušných požadavků. Pokud proto neexistují další významná kritéria, nelze situaci, kdy jednotlivec žádá o vstup a čeká krátkou dobu na ověření svého práva na vstup, označit za zbavení svobody, které lze přičítat státu (*R.R. a ostatní proti Maďarsku*, 2021, § 77; *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 225, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 144).

V zásadě platí, že pokud pobyt žadatele v tranzitní zóně výrazně nepřekračuje dobu potřebnou pro posouzení žádosti o azyl a neexistují žádné výjimečné okolnosti, neměla by délka pobytu sama o sobě rozhodujícím způsobem ovlivnit analýzu Soudu ohledně použitelnosti článku 5. To platí zejména v případech, ve kterých jednotlivci během čekání na vyřízení své žádosti o azyl využívali procesních práv a záruk proti nepřiměřené dlouhé čekací době. Zvláštní význam má právní úprava omezující délku pobytu v zóně (*R.R. a ostatní proti Maďarsku*, 2021, § 78; *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 227, CZE; *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 147).

Pokud jde o čtvrté kritérium: v souvislosti s pozemní hranicí a při neexistenci přímého ohrožení života nebo zdraví žadatelů o azyl, které by bylo orgánům v daném okamžiku známo nebo na které by byly upozorněny, pozastavení azylového řízení stěžovatelů v zemi přijetí neovlivňuje jejich fyzickou svobodu opustit tranzitní zónu pěšky a dostat se na příhraniční území. Na rozdíl od situace v některých případech týkajících se letištních tranzitních zón riziko, že se stěžovatelé vzdají posouzení své žádosti o azyl v zemi přijetí, a jejich obavy z nedostatečného přístupu k azylovému řízení v sousední zemi, nemá za následek, že by se pobyt stěžovatelů v tranzitní zóně stal z hlediska článku 5 nedobrovolným (*Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát] 2019, § 248, CZE; *R.R. a ostatní proti Maďarsku*, 2021, § 81).

Použitelnost článku 5 v konkrétních situacích

Policejní zákroky, které nejsou formálním/typickým zatčením či zadržením:

Výslechy na policejních služebnách a v jiných prostorách

- *Creangă proti Rumunsku* [velký senát], 2012, § 91–100 – výslech v prostorách státního

zastupitelství po předvolání a příkazu nadřízeného dostavit se do těchto prostor, kde byl stěžovatel vyzván, aby zůstal na místě a během dne byl podroben vyšetřovacím úkonům, byli přítomni vyšetřovatelé, ostatní policisté byli informováni, že mohou odejít, a stěžovatel byl informován, že má právo na advokáta: tyto události byly zjevně součástí rozsáhlého trestního vyšetřování (článek 5 se použije).

- *I.I. proti Bulharsku*, 2005, § 83–87 – výslech na policejní služebně; přestože se stěžovatel zjevně dostavil dobrovolně, považovaly jej orgány za zadrženého a následujícího dne prováděly vyšetřovací úkony v trestním řízení, které proti němu bylo zahájeno (článek 5 se použije).
- *Osypenko proti Ukrajině*, 2010, § 46–49 – výslech, aniž by bylo určeno, jestli se na něj stěžovatel dostavil dobrovolně, přičemž zde byl zadržován, zatímco policie prováděla výslechy a další procesní úkony související s událostí, která se jej týkala (článek 5 se použije).
- *Salayev proti Ázerbájdžánu*, 2010, § 40–43 – dobrovolné dostavení se do prostor Ministerstva národní bezpečnosti jako svědek bez fyzického omezení, ale bez možnosti kontaktovat rodinné příslušníky nebo advokáta podle vlastního výběru, a nedostatek rozumného vysvětlení ze strany vlády, proč má stěžovatel bezdůvodně setrvávat v budově několik hodin (článek 5 se použije) (viz též *Farhad Aliyev proti Ázerbájdžánu*, 2010).
- *Cazan proti Rumunsku*, 2016, § 66–68, CZE – advokát držený v kanceláři na policejní služebně méně než deset minut, přičemž se na služebnu dostavil dobrovolně a mohl ji opustit velmi krátce po incidentu (článek 5 se nepoužije).
- *Duğan proti Turecku*, 2023, § 35–37 – stěžovatel byl proti své vůli držen na policejní služebně po dobu kratší než dvě hodiny, aniž by mohl prostory opustit (článek 5 se použije).
- *Ishkhanyan proti Arménii*, 2025, § 144–152 – účastník demonstrace držený na policejní stanici více než sedm hodin; vláda neprokázala, že po třech hodinách od přivedení na policejní stanici mohl odejít z vlastní vůle (článek 5 se použije).
- *Bogay a ostatní proti Ukrajině*, 2025, § 40–45 – demonstranti, z nichž někteří byli spoutáni, odvedeni na policejní stanici na dvě až tři hodiny (článek 5 se použije).

Opatření pro kontrolu davu

- *Austin a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2012, § 61–67, CZE – nedošlo ke zbavení svobody v situaci, kdy pokojní demonstrující byli zadržováni v policejním kordonu po dobu více než sedmi hodin za specifických a výjimečných okolností izolace a zadržování velkého davu v nebezpečných a nestabilních podmínkách, kdy byla tomuto opatření dána přednost před důraznějšími metodami jako nejméně rušivému a nejúčinnějšímu prostředku k odvrácení skutečného rizika vážného zranění nebo škody a kdy se policie často pokoušela zahájit kontrolované uvolnění a situaci pečlivě sledovala (článek 5 se nepoužije). Nelze však vyloučit, že za určitých okolností by techniky kontroly davu, které policie používá z důvodu veřejného pořádku, například tzv. „uzavření do konvice“, mohly vést k protiprávnímu zbavení svobody. V každém případě je třeba zohlednit konkrétní souvislosti, jakož i povinnosti policie při plnění povinnosti udržovat pořádek a chránit veřejnost (§ 60).
- *Auray a ostatní proti Francii*, 2024, § 65–74, CZE – zadržení stěžovatelů po dobu až pěti a půl hodiny na náměstí za účelem zajištění řádného průběhu demonstrace a odvrácení reálného rizika vážné újmy na osobách nebo majetku v kontextu městských nepokojů, které se ve městě odehrály v předchozích dnech. Navzdory délce trvání a dopadům na stěžovatele, s ohledem na jeho povahu a způsob provedení, toto omezení nepředstavovalo zbavení svobody (článek 5 se nepoužije).

Zastavení a prohlídky

- *Foka proti Turecku*, 2008, § 73–79 – fyzická osoba předvedená na policejní služebnu k osobní prohlídce a prohlídce tašky poté, co odmítla ukázat svou tašku orgánům při přechodu kontrolního stanoviště (článek 5 se použije).
- *Gillan a Quinton proti Spojenému království*, 2010, § 56–57 – prvek donucení při použití pravomocí k zastavení a k prohlídce svědčící o zbavení svobody, přestože žádná kontrola netrvala déle než třicet minut (není nutné zkoumat stížnost podle článku 5).
- *Shimovolos proti Rusku*, 2011, § 49–50 – předvedení lidskoprávního aktivisty na policejní služebnu na 45 minut s cílem zabránit mu ve spáchání blíže neurčených trestných činů s prvkem donucení (článek 5 se použije).

Hraniční kontrola na letišti

- *Gahramanov proti Ázerbájdžánu* (rozhodnutí), 2013, § 41, CZE – pokud byl cestující zastaven pohraničními úředníky při hraniční kontrole na letišti za účelem objasnění své situace a pokud toto zadržení nepřesáhlo dobu nezbytně nutnou ke splnění příslušných formalit, otázka podle článku 5 nevyvstává. Nedošlo tedy ke zbavení svobody, pokud byl stěžovatel během hraniční kontroly na letišti umístěn na několik hodin do oddělené místnosti poté, co bylo jeho jméno označeno v databázi (článek 5 se nepoužije).
- Srov. *Kasparov proti Rusku*, 2016, § 36–47 – pětihodinové zadržování zdaleka přesahuje dobu nezbytně nutnou pro ověření formalit běžně spojených s cestováním na letišti (článek 5 se použije).

Další významné příklady

- *M.A. proti Kypru*, 2013, § 185–95 – nástup protestujících do autobusů a jejich převoz na policejní služebnu za účelem identifikace a deportace neoprávněně pobývajících osob, přičemž donucovací povaha, rozsah a cíl policejní operace, včetně toho, že byla provedena tak brzy ráno, vedly fakticky ke zbavení svobody (článek 5 se použije).
- *Rozhkov proti Rusku (č. 2)*, 2017, § 79–88 – policejní eskorta na služebnu s prvkem donucení bez ohledu na krátkou dobu trvání opatření (článek 5 se použije).
- *Stănculeanu proti Rumunsku*, 2018, § 40–45 – domovní prohlídka za přítomnosti stěžovatelky, která nevznesla námitky, ani se nedovolávala žádné formy omezení svobody uložené během prohlídky, přičemž účast na domovní prohlídce představuje procesní záruku (článek 5 se nepoužije).
- *Zelčs proti Lotyšsku*, 2020, § 32–41 – správní zajištění osoby umístěné do policejního vozu za účelem sepsání protokolu o správním deliktu na dobu kratší než dvě hodiny s prvkem donucení (článek 5 se použije).
- *Vadym Melnyk proti Ukrajině*, 2022, § 87 – nemožnost volně opustit jednací síň soudu po dobu delší než dvě hodiny s ohledem na narušení veřejného pořádku (článek 5 se nepoužije).
- *Friedrich a ostatní proti Polsku*, 2024, § 159–187 – omezení uložená stěžovatelům příslušníky pohraniční stráže při provádění kontrol totožnosti a inspekcí na palubě jejich plavidel (článek 5 se použije).
- *Siedlecka proti Polsku*,* 2025, § 61–62 – Účastnice proti-demonstrace odvedena policií na dvůr na dvě hodiny za účelem provedení kontroly totožnosti (článek 5 se použije).

Zadržování žadatelů o azyl:

Tranzitní zóny letišť

- *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 140–56 – zadržování žadatelů o azyl v tranzitní

zóně na letišti, kde čekali na výsledek azylového řízení, přičemž chyběla vnitrostátní právní úprava stanovující maximální délku jejich pobytu, který převážně neměl řádný režim a byl nadměrně dlouhý, docházelo ke značným průtahům při posuzování jejich žádosti o azyl; svoboda pohybu byla velmi výrazně omezena způsobem charakteristickým pro zařízení pro zajištění osob s mírným režimem, přičemž neměli faktickou možnost zónu opustit (článek 5 se použije).

- *Amuur proti Francii*, 1996, § 38–49 – zadržování žadatelů o azyl, kteří byli po většinu času ponecháni svému osudu, byli pod přísným a neustálým policejním dohledem a ponecháni bez jakékoliv právní a sociální pomoci a jejichž situace vnitrostátní soud označil za svévolné zbavení svobody, v tranzitní zóně letiště po dobu dvaceti dnů (článek 5 se použije).
- *Shamsa proti Polsku*, 2003, § 44–47 – zadržování vyhoštěných osob, které odmítly opustit zemi, v tranzitní zóně letiště, kde byly pod stálým dohledem imigračních orgánů, nemohly uplatňovat svobodu pohybu a musely zůstat k dispozici polským orgánům (článek 5 se použije).
- *Mogoş proti Rumunsku* (rozhodnutí), 2004 – vyhoštění neoprávněně pobývajících cizinců do Rumunska, kteří poté z vlastní vůle zůstali v tranzitní zóně rumunského letiště, přestože měli možnost vstoupit na území (článek 5 se nepoužije).
- *Mahdid a Haddar proti Rakousku* (rozhodnutí), 2005 – rozhodnutí žadatelů o setrvání v běžné letištní tranzitní zóně poté, co byla jejich žádost o azyl do tří dnů zamítnuta, přičemž byli ponecháni vlastnímu osudu a byla jim poskytnuta sociální a právní pomoc (článek 5 se nepoužije).
- *Riad a Idiab proti Belgii*, 2008, § 68 – zadržování neoprávněně pobývajících cizinců v letištní tranzitní zóně měsíc po jejich příjezdu, po pravomocných rozhodnutích nařizujících jejich propuštění, a to po dobu patnácti a jedenácti dnů (článek 5 se použije).
- *O.M. a D.S. proti Ukrajině*, 2022, § 112–120, CZE – stěžovatelé vědomě cestující s padělanými doklady převezeni po příletu na jedenáct hodin do tranzitní zóny a poté eskortováni do letadla; nebylo jim umožněno hovořit s advokátem, ani zástupcem UNHCR a byli drženi pod neustálou kontrolou a dohledem pohraniční stráže: opatření nepřesahující rámec toho, co je nezbytně nutné k tomu, aby orgány splnily příslušné formality a zajistily vyhoštění stěžovatelů (článek 5 se nepoužije).

Tranzitní zóny na pozemních hranicích

- *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 219–49, CZE – zadržování žadatelů o azyl v pozemní hraniční tranzitní zóně během čekání na výsledek řízení o žádosti o azyl s výrazným omezením svobody pohybu způsobem charakteristickým pro zajišťovací zařízení s mírným režimem, které však neomezilo jejich svobodu zbytečně ani na dobu přesahující dobu nezbytně nutnou, přičemž měli na rozdíl od osob v letištních tranzitních zónách reálnou možnost opustit zónu bez přímého ohrožení života nebo zdraví (článek 5 se nepoužije).
- *R.R. a ostatní proti Maďarsku*, 2021, § 74–83 – navzdory dobrovolnému vstupu stěžovatele došlo k faktickému zbavení svobody v tranzitní zóně na pozemní hranici vzhledem k trvání, životním podmínkám, které porušovaly článek 3, neexistenci časových omezení a rozsahu omezení volného pohybu, které se po přesunu do uzavřené části stalo ještě přísnějším (článek 5 se použije).

Přijímací střediska

- *Khlaifia a ostatní proti Itálii* [velký senát], 2016, § 64–72, CZE – zadržování migrantů v přijímacím středisku a na lodích, kde byli pod neustálým dohledem a bylo jim zakázáno opustit loď po nezanedbatelnou dobu, a to navzdory tvrzení, že tato opatření byla určena k ochraně dotčených osob nebo v jejich zájmu (článek 5 se použije).

- *J.R. a ostatní proti Řecku*, 2018, § 83–87 – zadržování neoprávněně pobývajících migrantů v azylových zařízeních, na něž se vztahují rozhodnutí o jejich zajištění do doby vyhoštění nebo o jiném omezení jejich svobody pohybu v průběhu jednoho roku (článek 5 se použije).

Zdraví, bezpečnost a sociální péče:

Umístění do ústavu

- *Stanev proti Bulharsku* [velký senát], 2012, § 130–132, CZE – umístění v otevřeném domově sociální péče pro osoby s duševní poruchou s pravidelným nestřeženým přístupem do nezabezpečeného areálu nemocnice a s možností vycházky bez doprovodu mimo nemocnici, kde však byla osoba pod neustálým dohledem a nemohla volně odejít, na svůj názor nebyla dotázána, přičemž s umístěním nesouhlasila nebo jej mlčky akceptovala. Skutečnost, že osoba není plně svéprávná, nemusí nutně znamenat, že není schopna porozumět své situaci a vyjádřit s ní souhlas (článek 5 se použije).
- *De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii*, 1971, § 64–65 – dlouhodobé zadržování ve střediscích pro tuláky na základě rozhodnutí soudců poté, co se osoby ve stavu nouze, bez prostředků k obživě a bez místa k pobytu, vzdaly policii (článek 5 se použije).
- *H.M. proti Švýcarsku*, 2002, § 40–48 – rozhodnutí o umístění starší osoby do domova pro seniory, kde nebyla umístěna na zabezpečeném oddělení a kde se následně rozhodla zůstat, což vedlo ke zrušení tohoto rozhodnutí (článek 5 se nepoužije).
- *H.L. proti Spojenému království*, 2004, § 89–94 – neformální předání dospělé osoby omezené ve svéprávnosti do psychiatrické léčebny jako „neformálního pacienta“, který k tomu byl svolný a přijetí se nebránil, přičemž ale o něj zdravotníci pečovali a plně a účinně kontrolovali jeho pohyb (článek 5 se použije).
- *Storck proti Německu*, 2005, § 69–78, CZE – umístění na soukromé psychiatrické klinice (uzavřeném oddělení) s původním souhlasem stěžovatelky, která se později několikrát pokusila o útěk (článek 5 se použije).
- *Shtukaturov proti Rusku*, 2008, § 104–09 – pacient psychiatrické léčebny omezený ve svéprávnosti, který však požádal o propuštění, kontaktoval správu zařízení a advokáta s cílem dosáhnout propuštění a pokusil se o útěk (článek 5 se použije).
- *N. proti Rumunsku*, 2017, § 148–68 – trvající zadržování poté, co rozhodnutí nařizující propuštění stěžovatele bylo shledáno svévolným, ačkoli stěžovatel souhlasil s tím, že zůstane zadržován do doby, než sociální služby naleznou vhodné řešení jeho situace (článek 5 se použije).
- *Kaganovskyy proti Ukrajině*, 2022, § 83–87, CZE – desetidenní umístění stěžovatele na oddělení se zvýšeným dohledem státního ústavu sociální péče proti jeho vůli (článek 5 se použije).

Další opatření v oblasti zdravotní péče

- *Riera Blume a ostatní proti Španělsku*, 1999, § 29–30 – podezřelí příslušníci sekty převezení proti své vůli do hotelu a zde zadržovaní, aby se podrobili „deprogramování“ psychologem a psychiatrem (článek 5 se použije).
- *Witold Litwa proti Polsku*, 2000, § 46, CZE - umístění na záchytné stanici, kterou podle vnitrostátních právních předpisů nesměl stěžovatel opustit, dokud nevystřízlivěl (článek 5 se použije).
- *Aftanache proti Rumunsku*, 2020, § 81–83 – osoba trpící diabetem převezená proti své vůli zdravotníky s policejní eskortou do nemocnice a omezena na svobodě po dobu přibližně šesti

hodin (článek 5 se použije).

- *Guenat proti Švýcarsku* (rozhodnutí Komise), 1995 – osoba ve stavu duševní zmatenosti dopravená na policejní služebnu z humanitárních důvodů bez použití síly, kde se mohla volně pohybovat, přičemž nepožádala o odchod (článek 5 se nepoužije).

Omezení týkající se pandemie nemoci COVID-19

- *Terheş proti Rumunsku* (rozhodnutí), 2021, § 39–46 – Soud se zabýval plošnými uzávěrami („lockdowny“), které byly zavedeny za účelem řešení pandemie nemoci COVID-19. Vzhledem k tomu, že pandemie mohla mít velmi závažné důsledky nejen pro zdraví, ale i pro společnost, hospodářství, fungování státu a život obecně, je třeba tuto situaci označit za výjimečnou a nepředvídatelnou. Věc se týkala 52denní plošné uzávěry, při které bylo obyvatelům povoleno vycházet pouze z důvodů výslovně stanovených právními předpisy a na základě formuláře pro výjimku. Soud shledal, že opatření nedosáhlo takové intenzity, aby představovalo zbavení svobody (článek 5 se nepoužije).

Kázeňská opatření:

Vězni

- *Stoyan Krastev proti Bulharsku*, 2020, § 38 – umístění do kázeňské izolace na čtrnáct dní, přičemž tvrzení o hlubokém rozrušení a stresu nebyla opodstatněná, a která se nijak zásadně se nelišila od obecného vězeňského režimu (článek 5 se nepoužije). Kázeňská opatření uložená ve věznici, ať už formálně nebo neformálně, která mají vliv na podmínky zadržování, nelze obecně považovat za zbavení svobody. Tato opatření je třeba za normálních okolností považovat za změnu podmínek zákonného zadržování a nespadají do působnosti čl. 5 odst. 1 Úmluvy.
- Viz též *Bollan proti Spojenému království* (rozhodnutí), 2000 – držení vězeňkyně v cele jako kázeňské opatření představující pouhou změnu běžných podmínek vazby (článek 5 se nepoužije).
- *Munjaz proti Spojenému království*, 2012, § 63–73 – izolace vězně v nemocnici se zvýšenou ostrahou po dobu přibližně čtyřiceti dnů, kdy cílem nebylo jej potrestat, ale zamezit chování, které by mohlo poškodit ostatní, přičemž izolace byla uplatňována pružně a nepodobala se samovazbě (článek 5 se nepoužije).

Vojáci

- Vojenská služba sama o sobě není zbavením svobody. Pokud jde o kázeňská opatření ukládaná příslušníkům ozbrojených sil, Soud podotkl, že systém vojenské kázně ze své podstaty předpokládá možnost omezit některá práva a svobody příslušníků těchto sil, která nelze uložit civilistům. Kázeňský trest nebo opatření, které by byly nepochybně považovány za zbavení svobody, pokud by byly uloženy civilistovi, nemusí být takto kvalifikovány, pokud jsou uloženy vojákovi. Takový trest či opatření však naplňují podmínky článku 5, pokud má podobu omezení, které se zjevně odchyluje od běžných podmínek života v ozbrojených silách daného státu (*Engel a ostatní proti Nizozemsku*, 1976, § 59, CZE). Článek 5 se proto nevztahoval na „lehké omezení svobody“ (uzavření v obydlích nebo vojenských prostorách v době mimo službu), ani na „zostřené omezení svobody“ (doba mimo službu strávená na speciálně určeném místě), ale vztahoval se na „přísné omezení svobody“ (uvěznění v cele přes den i noc s vyloučením z výkonu běžných povinností), tamtéž, § 60–66.
- Viz též *Dacosta Silva proti Španělsku*, 2006, § 44 - umístění příslušníka Civilní stráže do domácího vězení na šest dní nadřízeným jako kázeňské opatření (článek 5 se použije).
- *Dedu proti Rumunsku* (rozhodnutí), 2024, § 77–81 - omezení pohybu na dobu mimo službu

uložené vyššímu důstojníkovi tajné služby jako disciplinární sankce; opatření nepředstavovalo domácí vězení (článek 5 se nepoužije).

Děti:

Umístění na základě rozhodnutí rodičů

- Ve věci *Nielsen proti Dánsku*, 1988, § 59–73 – umístění dítěte v nemocnici rodičem nepředstavovalo zbavení svobody (článek 5 se nepoužije). Péče o děti a jejich výchova obvykle a nutně vyžaduje, aby rodiče rozhodovali o místě pobytu dítěte a také ukládali nebo zmocňovali jiné osoby k tomu, aby svobodu dítěte různě omezovaly. Děti ve škole nebo jiném vzdělávacím či rekreačním zařízení tak musí dodržovat určitá pravidla, která omezují jejich svobodu pohybu a svobodu v jiných ohledech. Stejně tak může být nutné dítě hospitalizovat za účelem lékařského ošetření. V tomto případě o hospitalizaci rozhodují rodiče jako nositelé rodičovské odpovědnosti a článek 5 se nepoužije, pokud jde o zbavení svobody ze strany orgánů státu (§ 61, § 63–64). Zároveň však práva nositele rodičovské odpovědnosti nemohou být neomezená a je povinností státu poskytnout záruky proti jejich zneužití (§ 72).

Umístění na základě rozhodnutí orgánů veřejné moci

- *Blokhin proti Rusku* [velký senát], 2016, § 164–72, CZE – třicetidenní umístění nezletilého za účelem jeho nápravy do výchovného centra pro mladistvé pachatele, které bylo uzavřené a střežené a s neustálým dohledem, aby se zajistilo, že chovanci neopustí zařízení bez povolení, a s kázeňským režimem vynucovaným služební četou (článek 5 se použije).
- *D.L. proti Bulharsku*, 2016, § 69, CZE – umístění do uzavřené internátní školy podle právních předpisů o protispolečenském chování mladistvých bylo shledáno zbavením svobody vzhledem k systému stálého dohledu, k tomu, že opuštění školy podléhalo předchozímu povolení, a k délce trvání umístění (článek 5 se použije) (viz též *A. a ostatní proti Bulharsku*, 2011).
- Ve věci *Tarak a Depe proti Turecku*, 2019, § 52–61, ve které bylo osmileté dítě ponecháno samo na policejní služebně po dobu více než 24 hodin, a bylo tedy ve zranitelné situaci, nebylo podstatné, zda bylo drženo v uzavřených a střežených prostorách. Od tak malého dítěte nelze očekávat, že by policejní služebnu opustilo samo (článek 5 se použije).

Ostatní:

Domácí vězení

- *Buzadji proti Moldavsku* [velký senát], 2016, § 104 – domácí vězení je vzhledem ke svému stupni a intenzitě považováno za zbavení svobody ve smyslu článku 5. V tomto případě navíc nedošlo ke vzdání se práva ze strany stěžovatele, který žádal o umístění do domácího vězení, neboť tak učinil pod zjevným nátlakem, aby se vyhnul pokračování vazby, a s ohledem na svůj zhoršující se zdravotní stav (článek 5 je použitelný) (viz též *Mancini proti Itálii*, 2001; *Nikolova proti Bulharsku (č. 2)*, 2004).

Jiná omezení spojená s povinností zdržovat se na určitém místě

- *De Tommaso proti Itálii* [velký senát], 2017, § 79–90, CZE – Preventivní opatření spočívající v omezení svobody pohybu jednotlivce považovaného za nebezpečného pro společnost, který mohl přes den opouštět domov, a mohl tak vést společenský život a udržovat vztahy s vnějším světem, jehož zákaz opouštět domov v noci nelze ztotožňovat s domácím vězením a který nikdy nepožádal o povolení vycestovat z místa svého bydliště (článek 5 se nepoužije).
- *Guzzardi proti Itálii*, 1980, § 90–95 – preventivní opatření zahrnující umístění jednotlivce na

malý izolovaný ostrov jako místo povinného pobytu a uplatnění zvláštního dohledu (článek 5 se použije).

- *Domenjoud proti Francii*, 2024, § 71–72 – preventivní příkazy k zákazu vycházení vydané na základě legislativy o výjimečném stavu, včetně zákazu opustit domov v noci (článek 5 se nepoužije).

Mezinárodní bezpečnostní opatření

- *Nada proti Švýcarsku* [velký senát], 2012, § 224–33 – zákaz cestování po celé zemi podle právních předpisů provádějících rezoluci Rady bezpečnosti OSN a týkajících se osob podezřelých ze spojení s Talibanem a al-Káidou, čímž byl stěžovatelův pohyb omezen na italskou enklávu o rozloze 1,6 km^2 ve Švýcarsku (článek 5 se nepoužije).
- *El-Masri proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii* [velký senát], 2012, § 234–40, CZE – jednotlivec s podezřením na vazby na islámské organizace a skupiny byl na dvacet tři dní převezen do hotelového pokoje, byl pod neustálým dohledem, byl mu odepřen kontakt s velvyslanectvím a při pokusu o odchod mu bylo vyhrožováno zbraní (článek 5 se použije).

Shrnutí obecných zásad

- *Creangă proti Rumunsku* [velký senát], 2012, § 91–93;
- *Austin a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], 2012, § 53–60, CZE;
- *Nada proti Švýcarsku* [velký senát], 2012, § 225–226;
- *De Tommaso proti Itálii* [velký senát], 2017, § 80–88, CZE;
- *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], 2019, § 211–217, CZE;
- *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], 2019, § 133–138.

Ostatní odkazy

Průvodce judikaturou:

- Průvodce článkem 5 – Právo na svobodu a bezpečnost
- Průvodce článkem 2 Protokolu č. 4 – Svoboda pohybu

Ostatní klíčová témata:

- Soudní přezkum krátkodobého zadržení (článek 5)

KLÍČOVÉ ODKAZY NA JUDIKATURU

Policejní zákroky, které nejsou formálním/typickým zatčením či zadržením:

- *I.I. proti Bulharsku*, č. 44082/98, 9. června 2005 (článek 5 se použije);
- *Bogay a ostatní proti Ukrajině*, 2025, č. 38283/18, 3. dubna 2025, (článek 5 se použije);
- *Foka proti Turecku*, č. 28940/95, 24. června 2008 (článek 5 se použije);
- *Gillan a Quinton proti Spojenému království*, č. 4158/05, 12. ledna 2010 (výňatky) (není nutné zkoumat stížnost podle článku 5);
- *Osypenko proti Ukrajině*, č. 4634/04, 9. listopadu 2010 (článek 5 se použije);
- *Salayev proti Ázerbájdžánu*, č. 40900/05, 9. listopadu 2010 (článek 5 se použije);
- *Farhad Aliyev proti Ázerbájdžánu*, č. 37138/06, 9. listopadu 2010 (článek 5 se použije);
- *Shimovolos proti Rusku*, č. 30194/09, 21. června 2011 (článek 5 se použije);
- *Creangă proti Rumunsku* [velký senát], č. 29226/03, 23. února 2012 (článek 5 se použije);
- *Austin a ostatní proti Spojenému království* [velký senát], č. 39692/09 a 2 další, ESLP 2012 (článek 5 se nepoužije);

  CZE
- *Gahramanov proti Ázerbájdžánu* (rozhodnutí), č. 26291/06, 15. října 2013 (článek 5 se nepoužije);

  CZE
- *M.A. proti Kypru*, č. 41872/10, 23. července 2013 (výňatky) (článek 5 se použije);
- *Cazan proti Rumunsku*, č. 30050/12, 5. dubna 2016 (článek 5 se nepoužije);

  CZE
- *Kasparov proti Rusku*, č. 53659/07, 11. října 2016 (článek 5 se použije);
- *Rozhkov proti Rusku (č. 2)*, č. 38898/04, 31. ledna 2017 (článek 5 se použije);
- *Siedlecka proti Polsku*,* č. 13375/18, 31. července 2025 (článek 5 se použije);
- *Stănculeanu proti Rumunsku*, č. 26990/15, 9. ledna 2018 (článek 5 se nepoužije);
- *Zelčs proti Lotyšsku*, č. 65367/16, 20. února 2020 (článek 5 se použije);
- *Vadym Melnyk proti Ukrajině*, č. 62209/17 a 50933/18, 15. září 2022 (článek 5 se nepoužije);
- *Duğan proti Turecku*, č. 84543/17, 7. února 2023 (článek 5 se použije);
- *Auray a ostatní proti Francii*, č. 1162/22, 8. února 2024 (článek 5 se nepoužije);

  CZE
- *Friedrich a ostatní proti Polsku*, č. 25344/20 a 17 dalších, 20. června 2024 (článek 5 se použije);
- *Ishkhanyan proti Arménii*, č. 5297/16, 13. února 2025 (článek 5 se použije).

Zadržování žadatelů o azyl:

- *Amuur proti Francii*, č. 19776/92, 25. června 1996 (článek 5 se použije);
- *Shamsa proti Polsku*, č. 45355/99 a 45357/99, 27. listopadu 2003 (článek 5 se použije);
- *Mogoş proti Rumunsku* (rozhodnutí), č. 20420/02, 6. května 2004 (článek 5 se nepoužije);

- *Mahdid a Haddar proti Rakousku* (rozhodnutí), č. 74762/01, 8. prosince 2005 (výňatky) (článek 5 se nepoužije);
- *Riad a Idiab proti Belgii*, č. 29787/03 a 29810/03, 24. ledna 2008 (článek 5 se použije);
- *Khlaifia a ostatní proti Itálii* [velký senát], č. 16483/12, 15. prosince 2016 (článek 5 se použije);

  CZE
- *J.R. a ostatní proti Řecku*, č. 22696/16, 25. ledna 2018 (článek 5 se použije);
- *Ilias a Ahmed proti Maďarsku* [velký senát], č. 47287/15, 21. listopadu 2019 (článek 5 se nepoužije);

  CZE
- *Z.A. a ostatní proti Rusku* [velký senát], č. 61411/15 a 3 další, 21. listopadu 2019 (článek 5 se použije);

  CZE
- *R.R. a ostatní proti Maďarsku*, č. 36037/17, 2. března 2021 (článek 5 se použije);
- *O.M. a D.S. proti Ukrajině*, č. 18603/12, 15. září 2022 (článek 5 se nepoužije).

  CZE

Zdraví, bezpečnost a sociální péče:

- *De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii*, č. 2832/66; 2835/66; 2899/66, 18. června 1971 (článek 5 se použije);
- *Guenat proti Švýcarsku*, č. 24722/94, rozhodnutí Komise ze dne 10. dubna 1995 (článek 5 se nepoužije);
- *Riera Blume a ostatní proti Španělsku*, č. 37680/97, 14. října 1999 (článek 5 se použije);
- *Witold Litwa proti Polsku*, č. 26629/95, 4. dubna 2000 (článek 5 se použije);

  CZE
- *H.M. proti Švýcarsku*, č. 39187/98, 26. února 2002 (článek 5 se nepoužije);
- *H.L. proti Spojenému království*, č. 45508/99, 5. října 2004 (článek 5 se použije);
- *Storck proti Německu*, č. 61603/00, 16. června 2005 (článek 5 se použije);

  CZE
- *Shtukaturov proti Rusku*, č. 44009/05, 27. března 2008 (článek 5 se použije);
- *Stanev proti Bulharsku* [velký senát], č. 36760/06, 17. ledna 2012 (článek 5 se použije);

  CZE
- *N. proti Rumunsku*, č. 59152/08, 28. listopadu 2017 (článek 5 se použije);
- *Aftanache proti Rumunsku*, č. 999/19, 26. května 2020 (článek 5 se použije);
- *Terheş proti Rumunsku* (rozhodnutí), č. 49933/20, 13. dubna 2021 (článek 5 se nepoužije);
- *Kaganovskyy proti Ukrajině*, č. 2809/18, 15. září 2022 (článek 5 se použije).

  CZE

Kázeňská opatření:

- *Engel a ostatní proti Nizozemsku*, č. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, 8. června

1976 (článek 5 se použije);

CZE

- *Bollan proti Spojenému království* (rozhodnutí), č. 42117/98, 4. května 2000 (článek 5 se nepoužije);
- *Dacosta Silva proti Španělsku*, č. 69966/01, 2. listopadu 2006 (článek 5 se použije);
- *Munjaz proti Spojenému království*, č. 2913/06, 17. července 2012 (článek 5 se nepoužije);
- *Stoyan Krastev proti Bulharsku*, č. 1009/12, 6. října 2020 (článek 5 se nepoužije);
- *Dedu proti Rumunsku* (rozhodnutí), č. 56397/15, 9. dubna 2024 (článek 5 se použije).

Děti:

- *Nielsen proti Dánsku*, č. 10929/84, 28. listopadu 1988 (článek 5 se nepoužije);
- *A. a ostatní proti Bulharsku*, č. 51776/08, 29. listopadu 2011 (článek 5 se použije);
- *Blokhin proti Rusku* [velký senát], č. 47152/06, 23. března 2016 (článek 5 se použije);

  CZE
- *D.L. proti Bulharsku*, č. 7472/14, 19. května 2016 (článek 5 se použije);

  CZE
- *Tarak a Depe proti Turecku*, č. 70472/12, 9. dubna 2019 (článek 5 se použije).

Ostatní:

- *Guzzardi proti Itálii*, č. 7367/76, 6. listopadu 1980 (článek 5 se použije);
- *Mancini proti Itálii*, č. 44955/98, 2. srpna 2001 (článek 5 se použije);
- *Nikolova proti Bulharsku (č. 2)*, č. 40896/98, 30. září 2004 (článek 5 se použije);
- *Nada proti Švýcarsku* [velký senát], č. 10593/08, 12. září 2012 (článek 5 se nepoužije);
- *El-Masri proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii* [velký senát], č. 39630/09, 13. prosince 2012 (článek 5 se použije);

  CZE
- *Buzadji proti Moldavsku* [velký senát], č. 23755/07, 5. července 2016 (článek 5 se použije);
- *De Tommaso proti Itálii* [velký senát], č. 43395/09, 23. února 2017 (článek 5 se nepoužije);

  CZE
- *Domenjoud proti Francii*, č. 34749/16 a 79607/17, 16. května 2024 (článek 5 se nepoužije).